

УДК 781.63 (477)

DOI <https://doi.org/10.32782/facs-2023-4-6>**Богдан КИСЛЯК**

кандидат мистецтвознавства, старший викладач кафедри хореографії та мистецтвознавства, Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського, вул. Джохара Дудаєва, 8, м. Львів, Україна, 79000

ORCID: 0000-0002-5622-8851

Бібліографічний опис статті: Кисляк, Б. (2023). Інструментальний стиль баянної творчості кінця ХХ – початку ХХІ століття. *Fine Art and Culture Studies*, 4, 42–49, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2023-4-6>

ІНСТРУМЕНТАЛЬНИЙ СТИЛЬ БАЯННОЇ ТВОРЧОСТІ КІНЦЯ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

Стаття присвячена дослідженню інструментального стилю баянної творчості в період кінця ХХ – початку ХХІ століття – ключового моменту в історії цього інструмента, коли традиційне бачення баянної музики почало доповнюватися новими, сучасними тенденціями. Кінець ХХ та початок ХХІ століття визначилися як період інтенсивних змін у світі музики, а особливо в сфері баянної творчості. Під впливом глобалізації, технологічного прогресу та суспільних змін, баянний репертуар, стиль виконання та саме сприйняття цього інструмента пройшли через революційні зміни. Основна мета дослідження – виявити основні зміни в інтерпретації, техніці гри та репертуарі, які відбулися протягом цього періоду. Починаючи з огляду історичного контексту, у статті акцентується увага на тому, як суспільно-культурні обставини вплинули на розвиток баянної музики. Важливу роль у цьому процесі відіграли численні композитори та виконавці, що адаптували класичний репертуар, інтегрували народні мелодії та елементи сучасної музики в свої твори для баяна. В статті акцентовано увагу на нових техніках гри, що з'явилися завдяки експериментам виконавців і потребам сучасних композицій. Вивчення різних інтерпретацій, починаючи з традиційних виконань і закінчуючи авангардними підходами, дозволяє краще розуміти, яким чином баян як інструмент адаптувався до вимог сучасної епохи. Висновок статті підсумовує ключові зміни в інструментальному стилі баянної творчості та розглядає можливі напрямки для подальших досліджень в цій області. На думку автора, розуміння цих тенденцій є важливим для того, щоб оцінити поточний стан та майбутнє баянної музики в глобальному музичному просторі.

Метою статті є дослідження та аналіз особливостей розвитку інструментальних традицій баянної музики кінця ХХ початку ХХІ століття, а також вивчення основних тенденцій, нововведень у техніці виконання, а також виявлення впливу культурних, соціальних та технологічних факторів на розвиток баянної творчості та його стилю.

Наукова новизна відкриває новий погляд на розвиток цього музичного напрямку. В ній глибоко і систематично аналізуються стилістичні особливості та зміни, що відбулися за зазначений період. Виявлено і висвітлено певні нові тенденції в баянній творчості, які до цього моменту залишалися поза увагою дослідників. Особлива увага приділяється сучасним методам музикознавчого аналізу, завдяки яким можна глибше зануритися в нюанси інструментального стилю. Робота розглядає баянну творчість в широкому культурно-історичному контексті, демонструючи, як соціальні, культурні та технологічні зміни того часу впливали на розвиток цього напрямку музики.

Висновки. Вивчення інструментального стилю баянної творчості кінця ХХ – початку ХХІ століття дозволило глибше зрозуміти динаміку та многогранність цього періоду в історії баяна. Цей інтервал часу став ключовим у формуванні сучасного обличчя баянного мистецтва. Під впливом широких суспільно-культурних змін, зокрема політики, технологій, і глобалізації, баянний репертуар перетворився, відображаючи глобальні музичні тенденції. Адаптація класичного репертуару, інтеграція народних мелодій та сучасних музичних елементів показала, яким гнучким та мультифункціональним може бути цей інструмент. Зміни в техніці гри, вплив інших музичних жанрів та інструментів свідчать про те, що баянні майстри активно шукали нові можливості для самовираження, експериментуючи і долаючи музичні кордони.

Ключові слова: баян, інструментальний стиль, ХХ століття, ХХІ століття, сучасні тенденції, композитори, виконавці, адаптація, класичний репертуар.

Bohdan KYSLYAK

Candidate of Art History, Senior Lecturer, Lviv State University of Physical Culture named after Ivan Boberskyj, 8 Dzhokhara Dudayeva street, Lviv, Ukraine, 79000

ORCID: 0000-0002-5622-8851

To cite this article: Kislyak, B. (2023). Instrumentalniy styl baiannoi tvorchosti kintsia XX – pochatku XXI stolittia [Instrumental style of accordion artistry of the late 20th – early 21st century]. *Fine Art and Culture Studies*, 4, 42–49, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2023-4-6>

INSTRUMENTAL STYLE OF ACCORDION ARTISTRY FROM THE LATE 20TH TO THE EARLY 21ST CENTURY

The article is dedicated to the exploration of the instrumental style of accordion artistry during the late 20th and early 21st centuries – a pivotal moment in the history of this instrument when the traditional perspective on accordion music began to be supplemented with new, contemporary trends. The end of the XX century and the beginning of the XXI century were marked as a period of intense changes in the world of music, especially in the realm of bayan creativity. Influenced by globalization, technological advancement, and societal shifts, the bayan repertoire, performance style, and the very perception of this instrument underwent revolutionary changes. The main objective of the study is to identify the primary changes in interpretation, playing technique, and repertoire that occurred during this period. Starting with an overview of the historical context, the article emphasizes how socio-cultural circumstances influenced the development of accordion music. Numerous composers and performers played a significant role in this process, adapting classical repertoire, integrating folk melodies, and elements of modern music into their compositions for the accordion. The article focuses on the new playing techniques that emerged thanks to the experiments of performers and the needs of modern compositions. Studying various interpretations, from traditional performances to avant-garde approaches, provides a better understanding of how the accordion as an instrument adapted to the demands of the modern era. The article's conclusion summarizes the key changes in the instrumental style of accordion artistry and considers potential directions for further research in this area. In the author's opinion, understanding these trends is essential to assess the current state and future of accordion music in the global musical landscape.

The aim of the article is to investigate and analyze the peculiarities of the development of instrumental traditions of accordion music from the late 20th to the early 21st century, as well as to study the main trends, innovations in performance technique, and to identify the influence of cultural, social, and technological factors on the development of accordion creativity and its style.

The scientific novelty introduces a fresh perspective on the evolution of this musical direction. It deeply and systematically analyzes the stylistic peculiarities and shifts that occurred over the indicated period. Certain novel tendencies in accordion creativity, which had previously remained overlooked by researchers, have been identified and highlighted. Special emphasis is placed on contemporary methods of musicological analysis, which allow for a more profound dive into the nuances of instrumental style. The work considers accordion artistry within a broad cultural-historical context, showcasing how the social, cultural, and technological changes of the time influenced the development of this musical genre.

Conclusions. Studying the instrumental style of accordion artistry from the late 20th to the early 21st century has enabled a deeper understanding of the dynamics and multifaceted nature of this period in accordion history. This timeframe was pivotal in shaping the modern face of accordion artistry. Influenced by vast socio-cultural changes, including politics, technology, and globalization, the accordion repertoire transformed, mirroring global musical trends. The adaptation of classical repertoire, integration of folk melodies, and contemporary musical elements highlighted the versatility and multifunctional capacity of this instrument. Changes in playing techniques, the influence of other musical genres, and instruments suggest that accordion masters were actively exploring new avenues for self-expression, experimenting, and breaking musical boundaries.

Key words: accordion, instrumental style, 20th century, 21st century, contemporary trends, composers, performers, adaptation, classical repertoire.

Актуальність проблеми. Кінець XX – початку XXI століття є вкрай перехідним та трансформаційним для світової музичної культури. Зокрема, кінець XX століття характеризувався глибокими соціокультурними змінами, які відобразилися в музичному мистецтві, включаючи баянне виконавство. Саме в цей період баянна творчість стала віддзеркалювати глобальні музичні тенденції, інтегруючи в себе різноманітні жанри, стилі та техніки. Паралельно із загальною глобалізацією, баян, як інструмент, пережив своєрідне «відродження», активно адаптуючи класичний репертуар, інте-

груючи народні мелодії та сучасні елементи. Всі ці трансформації зробили баянне мистецтво надзвичайно багатограним і відкритим для новаторства. Тому вивчення особливостей розвитку інструментального стилю цього періоду є важливим кроком у розумінні еволюції баянної музики та її місця в сучасному музичному просторі.

Аналіз наукових досліджень і публікацій демонструє, що ця тема стала предметом уваги численних вчених, музикознавців і виконавців. Зокрема, багато дослідників звертали увагу на еволюцію технічних аспектів гри на баяні, на

зміни в репертуарі та на особливості виконавської школи. Переглядаючи ряд наукових робіт, можна побачити, що основний акцент було зроблено на аналізі нових технік виконання, які виникли в результаті взаємодії традиційних і сучасних музичних стилів. Деякі дослідники також зосереджувалися на вивченні впливу глобалізації на баянну творчість, вказуючи на інтеграцію різних музичних культур в репертуар виконавців. Тим не менш, варто зауважити, що досі існує ряд невивчених аспектів інструментального стилю баянної творчості цього періоду. Це стосується, наприклад, адаптації народних мелодій, впливу технологій на виконавську практику, а також особливостей регіональних шкіл гри на баяні.

Метою статті є дослідження та аналіз особливостей розвитку інструментальних традицій баянної музики кінця ХХ початку ХХІ століття, а також вивчення основних тенденцій, нововведень у техніці виконання, а також виявлення впливу культурних, соціальних та технологічних факторів на розвиток баянної творчості та його стилю.

Виклад основного матеріалу дослідження. Кінець ХХ століття був епохою, що характеризувалася глибокими суспільно-культурними трансформаціями, основу яких склали зміна політичних ландшафтів, стрімкий технологічний розвиток та зростання тенденції до глобалізації. Ці аспекти ускладнилися, формуючи культурний етнос епохи.

Великий вплив мала політика, а саме закінчення Холодної війни та зростання демократії. Розпад Радянського Союзу у 1991 році поставив крапку в епосі Холодної війни. Це не лише привело до політичної та економічної трансформації Східної Європи, але й додало відчуття нової свободи виразу в мистецтвах, що мало свій прояв у зростанні демократії, оскільки багато країн перейшли до демократичного управління, що призвело до зростання культурної та художньої свободи. Свою роль відіграла деколонізація, так як у другій половині ХХ століття світ став свідком спаду колоніальних імперій, що призвело до народження нових націй. Цей процес часто супроводжувався культурним ренесансом, особливо у музиці.

Кінець ХХ століття характеризується технологічним прогресом, який включав в себе цифрову революцію у музиці, медіа та комуні-

каціях. Поява персональних комп'ютерів, інтернету та пізніше Всесвітньої павутини революціонізувала спосіб поширення та споживання інформації. Технології, такі як касетні стрічки, CD та пізніше MP3, трансформували музичну індустрію. А поява мобільних телефонів та електронна пошта, зробили комунікацію миттєвою. І на останок, кінець ХХ століття – початок ХХІ характеризується швидкою глобалізацією. У міру того, як кордони ставали менш непроникними, культурні продукти стали глобальними товарами, а також зростання транснаціональних корпорацій та розширення глобальних торгових мереж стали причинами економічної взаємозалежності. Кінець ХХ століття свідчив про зростання свідомості глобальних проблем.

Музика завжди була відгуком на суспільно-культурні процеси. Зміни, що відбувалися у музичних течіях кінця ХХ – початку ХХІ століття, безпосередньо віддзеркалювали глобальні суспільні тенденції. Баян, як унікальний інструмент з глибокими коренями в європейській культурі, також пройшов крізь цю еволюцію. У таблиці 1 розглянуто декілька ключових музичних течій та їх вплив на баянну музику.

Ці зміни у музичних течіях не лише розширили горизонти баянної музики, але й відкрили нові можливості для артистичного виразу. Баян став не просто народним інструментом, а справжнім вісником сучасних музичних ідей та інновацій.

Кінець ХХ – початок ХХІ століття став ключовим моментом у розвитку техніки гри на баяні. Під впливом інших музичних стилів, глобалізації та бажанням підвищити виразність інструмента, баяністи почали експериментувати з новими прийомами виконання. Одним з таких прийомів є мультіфонічне виконання. Виконавці почали використовувати можливості баяна для одночасного виконання декількох мелодій, створюючи різноманітні музичні текстури. Популярність почало набирати розширене використання ритміки та розширення репертуару. Популяризація ритмічно складних музичних форм, таких як джаз або етнічна музика, спонукала баяністів до більш активного використання лівої руки для акомпанементу і створення ритмічного фону, а завдяки технічним інноваціям баяністи змогли включити до свого репертуару твори, які раніше вважалися недоступними для цього інструмента.

Вплив музичних течій на баянну музику

Течія	Вплив на баянну музику
Мінімалізм	Ця течія акцентувала увагу на повторенні та простоті. В баянній музиці це відбулося через використання простих мелодійних фраз, які розвивалися плавно.
Електронна музика	З появою цифрової технології баян почав інтегрувати електронні ефекти та звучання, розширюючи свої можливості.
Музика світових культур	Глобалізація призвела до змішування культур, і баянні композиції стали інтегрувати елементи з різних музичних традицій, таких як танго, східна медитативна музика чи африканські ритми.
Неокласика	Зростання інтересу до класичної музики в сучасному виконанні призвело до того, що композитори для баяна почали звертатися до класичних форм та стилів, надаючи їм нового звучання.
Постмодернізм	У музиці ця течія відзначалася змішуванням жанрів, стилів і історичних періодів. Баянні твори почали експериментувати з різноманітними формами та жанрами, від бароко до джазу.
Експерименталізм	Шукання нових звукових горизонтів стало особливо популярним у сучасних баяністах. Вони експериментували з неортодоксальними способами гри на інструменті, створюючи нові та унікальні звукові пейзажі.

Флажолети та звукові ефекти у поєднанні з електронікою були ще одним експериментом. Із розвитком технологій баяністи почали експериментувати з електронними засобами, використовуючи педалі ефектів, лупінг та інші засоби для збагачення звучання. Зміни в техніці гри відбилися на репертуарі, стилізації та інтерпретації творів, роблячи баян ще більш універсальним та виразним інструментом, який продовжує адаптуватися до вимог сучасної музичної сцени.

Інтеграція народних мелодій та елементів сучасної музики в баянній творчості мала окреме місце у цей період. У контексті культурних змін кінця ХХ – початку ХХІ століття, баянна музика, традиційно асоційована із народною спадщиною, зазнала резонансу від сучасних музичних тенденцій. Ця взаємодія виявилася в інтеграції народних мелодій з сучасною музичною мовою, розширюючи можливості та виразність інструмента:

1. Адаптація народних тем. Більшість сучасні композитори та виконавці обрали шлях адаптації народних мелодій, інтегруючи їх у нові композиції, зберігаючи при цьому автентичний дух, але додаючи сучасні гармонії та ритміку.

2. Ф'южн-жанри. Поєднання елементів джазу, року, електроніки з народними мелодіями дало змогу створити нові, унікальні ф'южн-жанри, які підкорили слухачів своєю свіжістю та енергією.

3. Експерименти з формою. Традиційні структури народних пісень поступово почали

трансформуватися, відкриваючи дорогу для більш вільних, імпровізованих форм, заснованих на народних мотивах.

4. Глобальний обмін культурами. Відкритий світ без кордонів спонукав баяністів досліджувати та адаптувати музичні традиції різних народів, створюючи еклектичні твори, що поєднують різні культури.

5. Технологічна інтеграція. Сучасні технології, такі як семплери, синтезатори та електронні ефекти, стали інструментами для розширення звучання баяна, дозволяючи виконавцям додавати електронні текстури до народних мотивів.

Цей період характеризується яскравою креативністю, в якій традиційна баянна музика об'єдналася з новими музичними ідеями, що призвело до розвитку нових стилів та підходів у виконанні.

На становлення баянної творчості у період ХХ – ХХІ століття великий вплив мали інші музичні жанри та інструменти. Хвилі музичних жанрів, що рухаються через світову музичну арену, не могли обійти баянне мистецтво. Від джазових імпровізацій до рокових ритмів, від класичних аранжувань до електронних експериментів – баян став не просто співучасником цих течій, але й активним їхнім творцем, створюючи нові підходи до власного звучання.

Джаз, з його свободою імпровізації та гармонічною складністю, запропонував баяністам новий спосіб думки. З'явилися композиції, де баян співзвучав із контрабасом, саксофоном чи тромбоном, демонструючи свою спроможність адаптуватися до джазового ансамблю.

Рок-культура принесла енергію та драйв, а баян, незважаючи на свою на звичність, знайшов своє місце в рок-композиціях. Використання електронних педальє і підсилювачів дозволило баяну зміцнити свій звук та створити нові звукові ландшафти. Баяністи почали експериментувати з реверберацією та іншими ефектами, що додали інструменту нові виміри.

Електронна музика з її синтезаторами та цифровими інтерфейсами вплинула на баянну музику, надихаючи на створення змішаних жанрів, де акустичний звук баяна співіснував з електронними лупами та бітами.

Світова музика з її різноманітним інструментів також внесла свій вклад. Баян почав інтегрувати в себе традиції різних народів, зокрема через спільні виступи з такими інструментами як діджеріду, табла або сітар. Такі експерименти не тільки розширили горизонти слухачів, але й показали безмежний потенціал баяна як універсального музичного інструмента.

Таким чином, інфлюенція інших музичних жанрів та інструментів на баянне мистецтво призвела до того, що баян не залишився на обочині музичного прогресу, а став активним учасником і новатором, адаптуючи нові тенденції і пропонуючи свій унікальний погляд на сучасну музику.

На межі ХХ – ХХІ століття спостерігаємо нові тенденції сучасної музики, в тому числі в жанрі баянної музики. Її характеризує розширення та активні пошуки образної палітри спонукає до пошуків нових виразових засобів та збагачення музичної мови. Нове композиторське покоління висуває зокрема нові вимоги до баянного інструменталізму, інструментального колориту і тембру, динаміки та штрихової техніки, що суттєво змінює традиційне уявлення про баянно-інструментальний стиль.

Важлива роль в утвердженні нового баянно-інструментального стилю баянно-інструментального стилю належить Володимирі Зубицькому, який є випускником Київської консерваторії по класу композиції М.Скорика, класу баяна В.Бесфамільнова та класу симфонічного диригування В.Кожухаря і В.Гнідаша (Зубицький, 2018: 40). Провідний український композитор, баяніст, лауреат міжнародних конкурсів. Його мистецтву належить численна кількість творів для баяна: два концерти, дві сонати, шість сюїт, дві джазові партити, Фанта-

зія, твори для ансамблю баяна з флейтою, фортепіано, віолончеллю, велика партія хорової музики, твори для бандури а також багато мініатюр. Композитором створено 3 опери, 2 балети, Кантату-симфонію, 3 симфонії, Концерт для оркестру, камерно-інструментальні твори, хори та романси. Творчість В.Зубицького є вагомим внеском до розширення обріїв інструментального стилю баяна цього періоду.

Його музиці властива широка палітра музичної стилістики від неофольклорних спроб ранньої творчості до неокласичних опусів, авангардних та естрадно-джазових композицій. Хоча заміна басо-акордових послідовностей «готового баяна» на вибірний аналог в них далеко не завжди збагачувало виклад твору; натомість створювало додаткові технічні проблеми у швидких темпах, як це у тій же Фантазії (Будда, 2008: 28). Образно-стильове розмаїття музики відомого українського композитора знаходить увиразнення завдяки новаторським засобам баянного інструменталізму. Як композитор, і водночас концертний виконавець, Зубицький у власних творах активно експериментує у тембрально-фактурній сфері, демонструє сміливі знахідки нової «баянної мови». Використання митцем широкого кола композиторських засобів, насичення образності драматизмом, вичерпна реалізація ресурсів інструмента підіймають професійний рівень баянних творів.

Композитор звертається до народно-жанрових витоків як тематичного зерна багатьох творів, імітує різні інструменти (дзвони, ліру, трембіту тощо), оздоблючи фактуру різноманітними технічними прийомами, багатими виразовими засобами. Максимально насичена палітра динамічних відтінків від ppp до fff, ефектні sf, різноманіття міхових прийомів, новаторське використання рикошету, підкреслюють неповторний індивідуальний інструментальний стиль баяна.

Володимир Зубицький – один з провідних композиторів України, і разом з тим – важлива фігура в новітній історії української баянної музики. З його творами пов'язаний бурхливий вплив оновлення мовного комунікату та образів, що вивів баянну музику на рубежі модерного мистецтва у всій багатолітності його контрастів, інтенсивності вислову та сучасної звуковиразальної палітри. На цій основі

утверджується новий мистецький імідж баяна, вилучений з поля обігу рутинного етнографізму, властивого баянній музиці попередніх років. Про даний феномен В.Зубицького-новатора пише О.Зінкевич: «Він (В.Зубицький – Д.К.) не тільки примусив народний інструмент «заговорити» сучасною мовою, порушуючи ту виключно етнографічну традицію, яка склалася в українській баянній літературі. Він без усяких послаблень на «специфіку інструмента» запровадив баян в річище «всезагальних» своїх творчих пошуків» (Павлій, 1984: 49).

Колоритні фольклорні барви розцвічують інший твір В.Зубицького – «Болгарський зошит». Музичний матеріал сюїти спирається на багатоосновну платформу фольклорних ознак болгарської музики та наспівів карпатського краю. В танцювально-моторних частинах («Кривий танець», «Свято») панують візерункові імпульсивно-нерегулярні болгарські ритми; у лірико-споглядальних («Смерічка», «Флояра», «Легенда») мелодійні наспіви та імпровізаційні награвання карпатських музик. Композиція «Зошит» складається з шести частин. Кожна з них має свою програмну назву, завдяки чому сюїта сприймається як низка колоритних фольклорних замальовок. Ігрові, танцювальні, лірико-оповідальні, динамічні епізоди твору узяті ніби безпосередньо з самого життя та побуту гірського краю – «Сині гори», «Кривий танець», «Флояра», «Троїсті музики».

Вже в першій частині «Веселі бокораші» («бокораші» – лісоруби на закарпатському діалекті) композитор відтворює картину фольклорного музикування. Його характерний колорит передає мелодія на зразок сопілкових награвань з властивими для них дзвінкоголосими трелями, чіткою лапідарністю повторюваних структур та орнаментальними фігураціями. Картинність цього епізоду народно-музичного дійства підкреслюють тоніко-домінантові «кроки» квінт у супроводі, що нагадують гру скрипалів на відкритих струнах (Гуменюк, 2015: 236).

Стимули активізації ритмо-акцентного начала танцювального музикування виявляє низка характерних засобів. Це вибухові «акорди» на *f*, «ударні» низхідні *gliss*, чітко карбований штрих (*marcato sonore*) та трелювання міхом (*ritmato*) в коротких репліках реєстрової «розкиданої» теми (Давидов, 1998: 84).

Яскравими барвами інструментального звукопису змальована друга композиція «Сині гори» (*Andante rubato*). Її говіркову тему супроводить специфічний фонізм застиглого органного пункту – низько звучної квінти (B-F). Закличні ж висхідні інтонації та форшлагові «під'їзди» мелодичного голосу нагадують характерну манеру гри на карпатській трембіті, з її хитким інтонаційним строем (Давидов, 1998: 207).

Карпатський музичний діалект яскраво втілений у п'ятій частині – «Троїсті музики». Для відтворення сцени ігрового дійства композитор використовує оригінальні засоби звуконаслідування інструментів троїстої музики: бубна (його імітують удари по центру розгорнутого міху) й тривалі бурдонні квінти в партії лівої руки, що нагадують дулу. На цей супровід накладається тема відомого гуцульського танцю «Аркана», з характерною для скрипкових награвань щедрою мелізматикою та акцентним підкресленням опорних інтонацій мелодій (Довгаленко, 2020: 20).

Специфічну особливість баянно-інструментального стилю є також відступ Зубицького від традиційного потрактування баяна як мелодичного інструмента. Він істотно розширює його звуко виражальну палітру засобами не мелодичного походження: фактурний рух, ударно-шумові ефекти. Подібний виклад, однак, не виключає яскравої виразності інтонаційних ліній окремих творів («Болгарський («Смерічка»), «Дитяча сюїта» №3 («Пісня») та ін.) як природна мелодійність ліричного вислову. Багатоликий вимір інструментальної мови пов'язаний з широким розмаїттям образно-стильового складу музики Зубицького. У фольклорних істотно творах специфіку інструменталізму підкреслюють явища етнічного фонізму, зокрема наслідування народних інструментів.

У п'єсах естрадно-джазового характеру композитор активно використовує засоби ударної ритмізації, доводячи її до меж семантичного ототожнення з ударно-шумовими інструментами джазу. Це «міхова перкусія», удари по корпусу інструмента, баянним регістрам, міхова ритмізація, тремоло, рикошет. Як зазначає Черноіваненко: «Якщо спробувати проаналізувати джерела музичної мови композитора, ми неминуче стикаємось з цікавими переплетеннями різних явищ. Наприклад, безперечний

вплив творчості його консерваторського педагога М.Скорика, а також музики Б.Бартока, І.Стрвінського, А.Шнітке, Г.Канчелі, композиторів, яких Зубицький вважає своїми неофіційними наставниками, з другого боку віддав данину джазу з його багатством імпульсивної ритміки та колоритною гармонією. Ну й, звичайно, основа основ – вітчизняна й так звана на той час радянська класика...» (Чернованенко, 2000: 146).

Важлива роль у розвитку сучасного баянного мистецтва належить Віктору Власову. Творча постать Віктора Власова – випускника Львівської консерваторії по класу баяна у М.Д. Оберюхтіна. Викладач класу баяна у Одеській консерваторії ім. А.Нежданової.

Широкі визнання його творчого доробку дозволили зарахування до Національної спілки композиторів навіть без професійної композиторської освіти. Творча спадщина для баяна сягає понад сто опусів. Жанрово-стильовий простір сягає від обробок до сучасних модерних творів, від джазових п'єс до романтичних мініатюр. Композитор звертається як до мініатюр, так і до великих форм, створює і концерти для баяна з оркестром, хорові композиції, пише музику до опер, кінофільмів, та для ансамблів різних складів.

У своїх ранніх творах В.Власов продемонстрував творчий підхід до народно-пісенного матеріалу. Після перших різких обробок народних мелодій для баяна «Ой, за гасм,гасм», «Взяв би я бандуру», він робить спробу переосмислення фольклору на основі неваріаційних методів перетворення народних мотивів, – поєднує їх з власним інтонаційним матеріалом та елементами етнічної ілюстративності.

Концертно-віртуозний ракурс інтерпретації народного епосу виявляв «Веснянка». Її тема дещо нагадує українську веснянку «А вже весна, а вже красна». Їй притаманні типові ознаки жанру: посівка вузького інтервального обсягу, веснянкова структура складів (4+4+6+6) та варіантні візерунки обігравання теми. В її обробці композитор майстерно використовує засоби динамізації розвитку. Завдяки структурним модифікаціям теми, імітаційним елементам та урізноманітненню ритмічного викладу у вигляді зіставлень регулярної та нерегулярної акцентності. Народнопісенна основа музики

В.Власова зумовлює її відповідність традиційним моделям композиторського фольклоризму, забарвленого мелодійністю та колоритною гармонією.

Тонко відчувши зміни стильових тенденцій баянної музики, захоплений атмосферою всезагальної пошуковості й творчого експерименту, В.Власов оновлює свій художньо-виразовий комплекс. Його творчість збагачується експресивними, гротескними та медіативно-статичними образами. Помітно збагачується гармонічна мова композитора, а також інструментальна лексика, що разом з іншими засобами музичної мови підкреслює модерний звукообраз баяна.

Творчість В.Власова охоплює широкий діапазон періодизації розвитку баянного інструменталізму, від обробок народного мелосу до використання сучасних композиторських технік та тембральних експериментів. Власов у своїх творах продовжує лінію ударно-акцентної інструментальної стилістики, вперше означено Зубицьким у його фольклорних композиціях потрактування баяна, також широко використовує сучасні композиторські техніки, долучається до сонорних пошуків всебічно збагачуючи музично- виразову мову баянного інструменталізму. Як підсумок аналізу баянної творчості 60–80-х років, належить відзначити появу нових форм баянно-інструментальної стилістики. Провідною стає баянно-концертна модель, оперта на розширений комплекс фактурних і виразових засобів, запозичених у інструментального стилю романтичного піанізму. Його поєднання з особливостями баянного інструменталізму мало своїм наслідком збагачення інструментально-фонічних засобів баяна, включно з колористичним насиченням, прийомами звуконаслідування та ефектно віртуозної складової викладу.

Висновок. Вивчення інструментального стилю баянної творчості кінця ХХ – початку ХХІ століття дозволило глибше зрозуміти динаміку та многогранність цього періоду в історії баяна. Не можна заперечувати, що цей інтервал часу став ключовим у формуванні сучасного обличчя баянного мистецтва. Під впливом широких суспільно-культурних змін, зокрема політики, технологій, і глобалізації, баянний репертуар перетворився, відображаючи глобальні музичні тенденції.

Адаптація класичного репертуару, інтеграція народних мелодій та сучасних музичних елементів показала, яким гнучким та мультифункціональним може бути цей інструмент. Зміни в техніці гри, вплив інших музичних жанрів та інструментів свідчать про те, що баянні майстри активно шукали нові можливості для самовираження, експериментуючи і долаючи музичні кордони.

На завершення, можна констатувати, що баянне мистецтво кінця ХХ – початку ХХІ століття є свідченням безмежних можливостей людської креативності, її здатності адаптуватися до змінюваних умов та продовжувати захоплювати серця слухачів. Сучасна баянна музика – це не просто відображення свого часу, це активний діалог з ним, який буде продовжуватися і в наступні десятиліття.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Булда М. Модернізація музичної мови акордеонно-баянних творів сучасних українських композиторів. Моль і ринок (щомісячний науково-педагогічний журнал. 2008. №5. С. 28-29.
2. Гуменюк Т. Постмодерністська естетика: до визначення поняття. Українське музикознавство (науково-методичний збірник). Випуск 29. С. 236-238.
3. Давидов М. На шляху самоствердження. Проблеми розвитку інструментального мистецтва в Україні. Київ: Вид-во ім. О.Теліги, 1998. С. 82-86.
4. Давидов М. Проблеми розвитку народно-інструментального мистецтва в Україні: 36. наук. пр. Київ: Видавництво ім. О. Теліги, 1998. С. 207.
5. Довгаленко Н. Український музичний авангард у контексті стильових пошуків ХХ сторіччя. Матеріали до українського мистецтвознавства: 36. наук, праць. Київ, 2020. Вип. 1. С. 19-21.
6. Зубицький В. Межі Майстерності. Музика. Київ. 2018 рік. С. 40.
7. Павлій Г. Про явище фонізму в музиці. Українське музикознавство. Вип.19. Київ: Музична Україна. 1984 рік. С. 49-52.
8. Чернованенко А. Образно-драматургічна роль фактури для баяна другої половини ХХ ст.. 11 Музичне виконавство. Науковий вісник НМАУ ім. П.І.Чайковського. Вип.5. Київ, 2000. С. 146-156.

REFERENCES:

1. Bulda M. (2008) Modernizatsiia muzychnoi movy akordeonno-baiannykh tvoriv suchasnykh ukrainskykh kompozytoriv. [Modernization of the musical language of accordion and bayan works by contemporary Ukrainian composers]. №5. S. 28-29 [in Ukrainian].
2. Humeniuk T. (2007) Postmodernistska estetyka: do vyznachennia poniattia. Ukrainske muzykoznavstvo (naukovo-metodychnyi zbirnyk). [Postmodern aesthetics: towards defining the concept. Ukrainian musicology] Vypusk 29. S.236-238 [in Ukrainian].
3. Davidov M. (1998) Na shliakhu samostverdzhennia. Problemy rozvytku instrumental'noho mystetstva v Ukraini [On the path of self-affirmation. Problems of the development of instrumental art in Ukraine]. Kyiv: Vyd-vo im. O.Telihiy, S. 82-86 [in Ukrainian].
4. Davidov M. (1998) Problemy rozvytku narodno-instrumental'noho mystetstva v Ukraini [Problems of the development of folk-instrumental art in Ukraine] 36. nauk. pr. Kyiv: Vydavnytstvo im. O. Telihiy. S. 207 [in Ukrainian].
5. Dovhaleiko N. (2020) Ukrainskyi muzychnyi avanhard u konteksti stylovykh poshukiv XX storichchia. Materialy do ukrainskoho mystetstvoznavstva [Ukrainian musical avant-garde in the context of stylistic searches of the 20th century]: 36. nauk, prats. Kyiv, Vyp. 1. S. 19-21 [in Ukrainian].
6. Zubytskyi V. (2018) Mezhi Maisternosti [Boundaries of Mastery]. Muzyka. Kyiv.. S.40 [in Ukrainian].
7. Pavlii H. (1984) Pro yavyshe fonizmu v muzytsi. Ukrainske muzykoznavstvo. [On the Phenomenon of Phonism in Music. Ukrainian Musicology.]Vyp.19. Kyiv: Muzychna Ukraina. S. 49-52 [in Ukrainian].
8. Chernovanenko A.(2000) Obrazno-dramaturhichna rol' faktury dlya bayana druhoi polovyny XX st.. [The Imagery-Dramaturgical Role of Texture for the Bayan in the Second Half of the 20th Century] 11 Muzychne vykonavstvo. Naukovyi visnyk NMAU im. P.I.Chaykovs'koho. Vyp.5. Kyiv, 2000. S. 146-156 [in Ukrainian].